

Duits model roept haatliefde op

10/11/2013 www.knack.be

Het geheel van oude en nieuwe eigenschappen van het Duitse model kan niet klakkeloos 'geëxporteerd' worden. Maar het kan wel inspireren.

Duitse auto's, machines en chemische producten zijn omwille van hun hoogwaardige kwaliteit erg gegeerd in het buitenland. Omdat zijn bedrijfsleven inpikt op die vraag, krijgt Duitsland als natie de stempel van 'exportverslaafd' opgeplakt door politicoloog Jonathan Holslag ('Duitsland is het China van Europa', De Morgen, 4 november 2013).

De haatliefde tegenover het Duitse model vinden we ook terug in het kritische rapport van het Amerikaanse ministerie van Financiën over het economisch beleid van Duitsland. Van exporteren op de kap van de anderen is volgens de Amerikaanse economieprofessor Melvyn Krauss geen sprake (De Tijd online, 7 november 2013). Integendeel, precies door zijn exportoverschot heeft Duitsland 'geen neo-mercantilistische exportsubsidies en onrechtvaardige handelsinterventies'. In het Amerikaanse rapport ziet hij een afleidingsmanoeuvre (zie de NSA-afluisteraffaire) en een uiting van Amerikaans protectionisme.

Kwetsbaar

Klopt het dat Duitsland zich 'vooral op de kap van de rest van Europa' (Holslag) heeft ontwikkeld? De Duitse export ter waarde van 1079 miljard euro gaat voor de ene helft naar de landen van de Europese Unie (EU), voor de andere naar de groeiemarkten in de rest van de wereld. De export richting EU is dan nog eens gespreid over 27 lidstaten. Duitsland exporteerde in 2011 bijvoorbeeld voor 57,63 miljard € naar Oostenrijk en voor 31,17 miljard € naar Spanje, een van de zorgkinderen van Zuid-Europa.

Wat je Duitsland zou kunnen verwijten, is niet zozeer dat het een exportnatie is - de derde grootste in de wereld -, maar wel dat het een natie is met een exportoverschot van 188 miljard. Dat bedraagt 6 % van de economische productie en maakt de Duitse economie inderdaad 'kwetsbaar', want afhankelijk van de wereldconjunctuur. Maar het Duitse handelsoverschot tegenover de eurozone zelf is van 5% in 2008 naar 2% gedaald. Mario Draghi, de chef van de Europese Centrale Bank (ECB), verdedigde Duitsland tegen de kritiek op zijn handelsoverschot door te stellen dat je zwakkere partners in de eurozone niet gebaat zijn met een verzwakking van de sterkere. Die zwakkere moeten juist werken aan hun competitiviteit. Bovendien kopen de Duitse firma's die zo naartig exporteren ook halffabricaten uit het buitenland aan.

Investeren

Een ander punt van kritiek stelt dat de Duitsers meer moeten consumeren en dus meer importeren om het handelsoverschot te verminderen. De Duitse journalist Patrick Welter waarschuwt er voor om Washington blindelings te volgen: Japan begon in de jaren '80 onder Amerikaanse druk met het aanzwengelen van de binnenlandse vraag en dat leidde tot een lang aanslepende economische crisis.

De voorstanders van Duitse consumptieverhoging hoeven niet te panikeren. De netto lonen en salarissen zijn vorig jaar met 2,1% gestegen, de tewerkstelling neemt toe en de inflatie blijft laag. Daardoor is de privéconsumptie alvast met 0,6 % gestegen, waar de spaarquote in het land van de 'traditionele spaarzaamheid' (Holslag) met 0,4 % gedaald is naar 9,6% van het privévermogen.

De 'exportfixatie' mag Duitsland volgens Holslag ook niet hinderen om meer te investeren in eigen land, in de infrastructuur bijvoorbeeld. Toch er nog even aan herinneren dat de Bondsrepubliek 1300 miljard € heeft geïnvesteerd in de heropbouw van de 'nieuwe deelstaten' (de voormalige DDR), waar de steden verkommerden en de infrastructuur wegwijnde. Ook bedraagt het inkomen per hoofd in Oost-Duitsland nu 71% van het nationale gemiddelde - een verdubbeling sinds de eenmaking van 1990.

Recepten

Volgens *The Economist* zijn de wortels van het Duitse economische succes nieuw waar ze uit de koker van de voormalige sociaaldemocratische kanselier Gerhard Schröder ontsproten zoals loonmatiging, en oud waar ze 'Mittelstand', 'Mitbestimmung' en 'duale Berufsausbildung' heten..

Het Duitse model kan niet enkel bogen op grote, wereldbekende firma's, maar ook op kleine en middelgrote ondernemingen die - gespecialiseerd in een bepaalde niche - profiteren van de vraag van emerging markets naar hun kwaliteitsproducten. Meer en meer richt Duitsland de blik op landen *buiten* de EU. In de afgelopen tien jaar steeg het handelsvolume tussen Duitsland en China in waarde van 36 miljard naar 144 miljard euro. De handelsbetrekkingen met Rusland waren in 2012 bijvoorbeeld goed voor 80,5 miljard euro, een stijging met 6,9 procent tegenover 2011. 'Mitbestimmung' geeft de werknemers een stem in het kapittel en overleggrondes tussen werkgevers en werknemers vergemakkelijken structurele hervormingen. De 'duale Berufsausbildung' verbindt de theorie op school met de praktijk in een bedrijf. Het respect voor technische beroepen en voor het technisch en beroepsonderwijs is navenant groter dan in vele andere landen. De titel van 'Meister' voor vaklui geniet evenveel aanzien als de graad van 'master' in het hoger onderwijs. Dat geheel van oude en nieuwe eigenschappen van het Duitse model kan niet klakkeloos 'geëxporteerd' worden. Maar het kan wel inspireren. Er zitten recepten in waarmee Duitsland zich op tien jaar tijd van de 'zieke man van Europa' omhoogwerkte tot wat sommigen het 'snoevende' model noemen.

Dirk Rochtus doceert internationale politiek en Duitse geschiedenis aan KU Leuven/Campus Antwerpen. Hij publiceerde 'Dominant Duitsland. Economische reus, politieke dwerg?' (2de druk, november 2013)